

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

59-2

BRNO 2018

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 59
Volume 59

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí. Falzum arabské mince z druhé poloviny 8. století (obr. 81, str. 277).

Cover Photography

Uherské Hradiště, Mariánské náměstí (Square). Falsum of the Arabic coin from the 2nd half of the 8th century (Fig. 81, Pg. 277).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2018
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Copyright ©2018 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

jedná s největší pravděpodobností o osaměle stojící hospodářskou budovu – snad stodolu.

Během dokumentace základů zdiva této stavby byly učiněny v podložním horizontu ojedinělé nálezy zlomků vrcholně středověké tuhé keramiky. Snad se jednalo o intruzi rozptýlenou při obdělávání záhumenku.

Petr Kos

Resumé

Lipovec (Bez. Blansko), Intravilan, Parz. Nr. 128/1. Mittelalter, Neuzeit. Scheune. Rettungsgrabung.

LITENČICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

Intravilan, parc. č. 2561. Vrcholný středověk, novověk. Sídliště, vesnice. Záchranný výzkum.

Lokalizace stavby: ZM ČR 1:10 000 list 24-42-24, střed parcely v bodě 58/91 mm od Z/J s.č.

V průběhu záchranného archeologického výzkumu při stavbě Hasičské zbrojnice v centru městysu Litence byly doloženy situace, dokumentující historický vývoj obce. Většina prozkoumaných situací náleží obecně středověkému či vrcholně středověkému období (nejstarší prvky lze datovat již do druhé poloviny 13. století). Dva objekty pak lze datovat do novověku, přičemž obsahovaly podíl intruzí z vrcholného středověku. Sběrem na výhozech a v ploše stavby pak byla získána kolekce odpadu z perleťářské (knoflíkářské) dílny náležející novověkému období. Předmětná parcela č. 2561 se nachází jižně od kostela sv. Petra a sv. Pavla, na jižním svahu drobného sedla oddělující „církevní okresek“ od návrší, na kterém stála původní gotická tvrz (Plaček 2001, 353–354), jejíž fungování odpovídá zjištěné dataci středověkých situací. V jednom z objektů byl nalezen drobný kopytovitý klínek (viz oddíl Neolit v prvním čísle tohoto ročníku), patrně záměrně uložený ve formě „hromového klínu“ a související s magickou ochranou stavení.

Adam Fojtík, Miroslav Popelka

Literatura

Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri.

Resumé

Litence (Bez. Kroměříž), Gemeinde, Parz. Nr. 2561. Spätmittelalter, Neuzeit. Siedlung – Dorf. Rettungsgrabung.

LOŠTICE (OKR. ŠUMPERK)

Pivovarská ulice, č. p. 7. Středověk. Novověk. Město. Řemeslný areál (?). Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

V roce 2017 získalo Vlastivědné muzeum v Olomouci od p. E. Kolářové z Loštic rozsáhlou kolekci středověké a novověké keramiky. Tyto nálezy pocházejí ze sběrů v průběhu 70.–80. let 20. století, kdy byl upravován pozemek domu č. p. 7 na Pivovarské ulici. Právě do prostoru jižně od náměstí Míru v Lošticích (asi 100 m severněji od místa popisovaného nálezů) bývá lokalizována zahrada K. Hladiše, kde se poprvé podařilo vykopat známé loštické poháry. Ostatně i další výzkumy provedené v těchto místech A. Langem, H. Lansfeldem, V. Gošem a V. Kaplem odkryly poměrně mohutná kulturní souvrství i objekty obsahující středověkou keramiku, včetně defektních výrobků, což naznačuje možné umístění hrnčářských dílen. Doplníme ještě, že v nevelké vzdálenosti od místa nálezů kolekce keramiky z Pivovarské ulice byly mezi lety 1927–1933 z blízké řeky Třebůvky vyzvednuty dva loštické poháry (srov. např. Goš 1978, 135, 145–150, 152; Goš 2007, 35–38, obr. 7: B; Faltýnek 2009, 269–270).

V darované kolekci keramiky z Pivovarské ulice jednoznačně dominuje keramika ze světle béžové písčité hlíny s krupičkovitým povrchem. Tento typ hrčiny je typický pro olomouckou keramiku v průběhu 14. století (např. Šlézar 2005, 106). Typologicky se nejčastěji vyskytují hrnce či hrnky s okrají ve tvaru okruží (obr. 63: 4, 8) a výrazně méně registrujeme okraje přehnuté (obr. 63: 3), dále džbány (obr. 63: 9), poháry (63: 12), zvoncovité poklice (obr. 63: 11), mísy a zlomky kahanů (obr. 63: 10). Výzdoba se omezila na tzv. šroubovici, červené malování a vlnice či vodorovné rýhy na ploše okrajů (obr. 63: 5, 7), někdy doplněné výčnělkem (obr. 63: 8). Tato keramika nenese žádné stopy po deformaci nebo jiných výrobních vadách, které by mohly naznačovat její produkci v blízkém okolí.

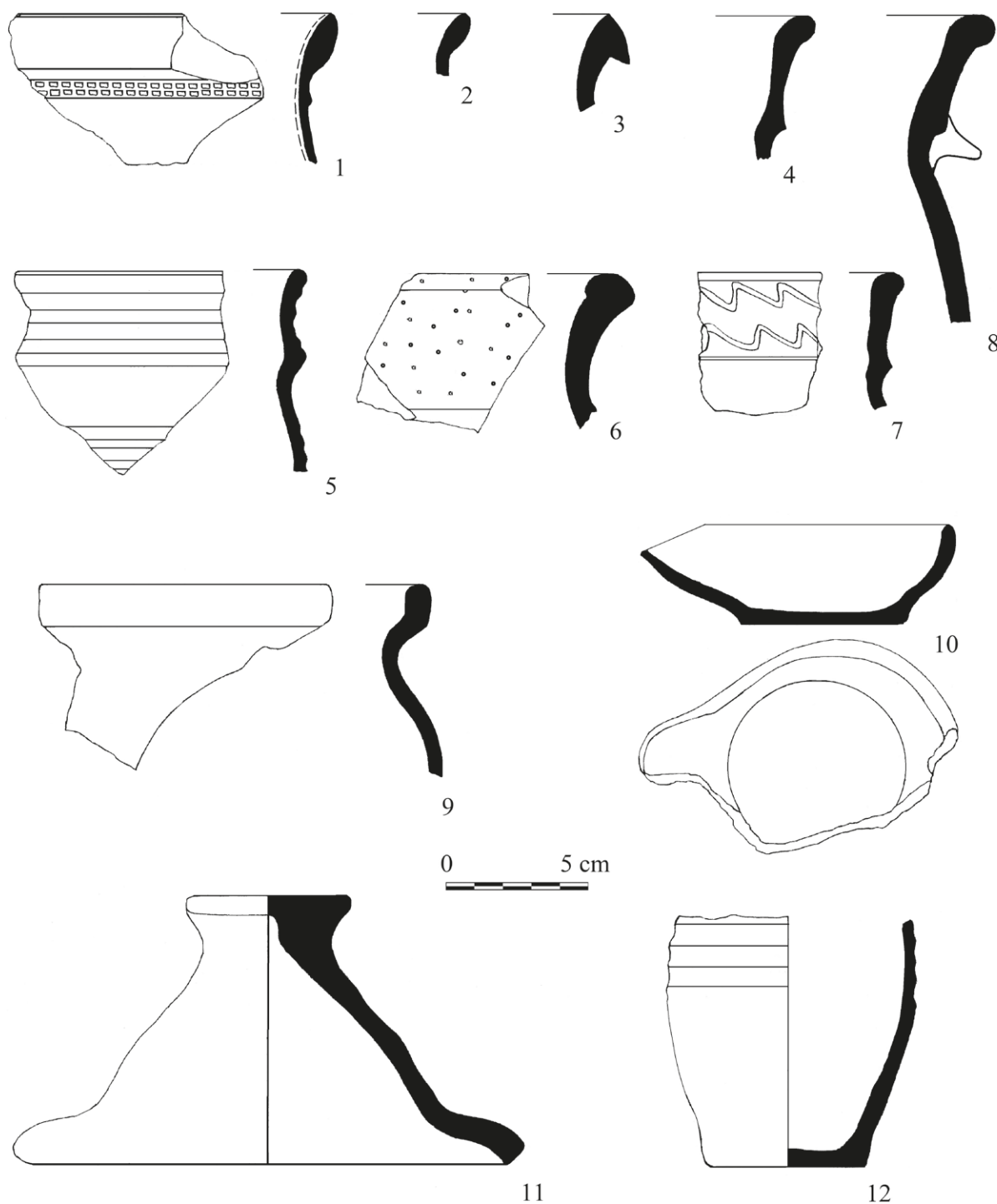
Zcela marginální měrou se v kolekci objevuje loštická hrčina. Podle okrajů a síly střepů lze předpokládat, že jde vždy o fragmenty loštických hrnců (obr. 63: 6). Majitelka domu má dosud u sebe jednu spečeninu obsahující fragmenty loštických pohárů a mazanici (obr. 64). Pouze tento nález mohl indikovat možnou hrnčářskou výrobu někde v blízkém okolí Pivovarské ulice. Podobný exemplář s torzy pohárů se nachází ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, ale bez bližších nálezových okolností (např. Bláha, Goš 1999, 595).

Nejmladší nálezy jsou reprezentovány tenkostěnnou keramikou se zakuřovaným šedočerným povrchem. Pouze ojediněle se vyskytuje tato hrčina v režném provedení oranžové až cihlové barvy. V okrajové profilaci drtivou měrou převažují okraje ovalené a ven

vykloněné (obr 63: 1, 2). Pouze na dvou zlomcích evidujeme vnitřní hnědou glazuru. Na vnějších výdutích zaznamenáváme vlešťovanou výzdobu nejrůznějších vzorů, popřípadě plastické lišty pod okrajem zdobené prstováním nebo rádélkem (obr. 63: 1). Největší za-

stoupení mají zlomky hrnků nebo hrnců, džbánů, talířů nebo mís. Tuto hrnčinu můžeme klást do průběhu mladšího novověku, nejspíše do 18. až 19. století.

Lukáš Hlubek

Obr. 63. Loštice. Výběr nálezů. Kresba L. Hlubek.

Abb. 63. Loštice. Auswahl der Funde. Zeichnung L. Hlubek.

Literatura

Bláha, J., Goš, V. 1999: Loštická keramika. In: I. Hlobil, M. Perůtka (eds.): *Od gotiky k renesanci. Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550. III. díl Olomoucko*. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 592–595.

Faltýnek, K. 2009: Adolf Lang, významný badatel z Loštic. *Archeologie Moravy a Slezska* 9, 259–274.

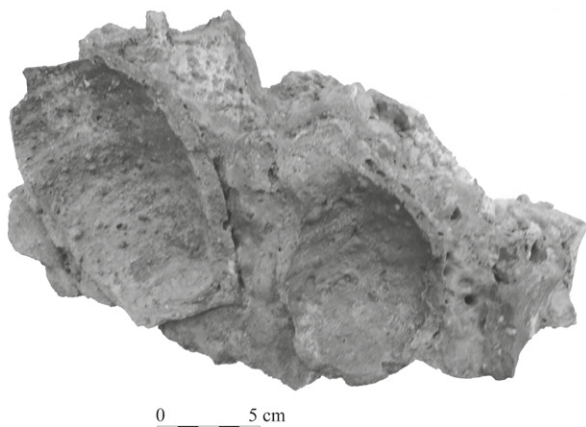
Goš, V. 1978: Havelkovo muzeum v Lošticích. Katalog archeologické sbírky. *Zprávy Československé společnosti archeologické při ČSAV XX(5) (1978)*, 134–165.

Goš, V. 2007: *Loštice, město středověkých hrnčířů*. Opava: Slezská univerzita v Opavě.

Šlézar, P. 2005: Předběžná zpráva o objevu „Antiqua civitas“ na Starém městě v Litovli a několik poznámek k aspektům geneze města Litovle. *Přehled výzkumů* 46, 103–110.

Resumé

Loštice (Bez. Šumperk), Pivovarská Straže, Haus Nr. 7. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Handwerkerareal (?). Geländebegehung.

Obr. 64. Loštice. Výrobní odpad. Foto L. Hlubek.

Abb. 64. Loštice. Der Produktionsabfall.

Foto L. Hlubek.

LYSICE (OKR. BLANSKO)

NKP Zámek Lysice – park. Novověk. Park. Zjišťovací sondy. Geofyzikální prospekce.

Na konci roku 2016 a v březnu 2017 prováděla společnost Archaia Brno, z. ú., sondážní výzkum v areálu NKP Zámek Lysice, a to převážně v jeho zahradní a parkové části. Výzkum se soustředil celkem do tří částí areálu (Přibyllová, Vágner 2016). Šlo o vlastní zahradu, respektive její střední terasu, dále pak o budovu fíkovny v zahradnictví a její bezprostřední okolí. Poslední zkoumanou plochou bylo místo zaniklé koroptvárny v parku nad zámek. Provedena byla i geofyzikální prospekce horní terasy zahrady pomocí georadaru za účelem odhalení původního zahradního členění. Prospekce ovšem zachytila pouze recentní úpravy zahrady (Vágner 2017).

Celkem třemi sondami byla na střední terase dokumentována povrchová úprava prostoru pod renesanční kolonádou. Bylo ověřeno, že před dnešním šterkovým povrchem se nedochoval jiný typ provedení pochozí úrovně. Vrstva hrubého šterku převrstveného jemným světlým šterkem je jedinou doloženou úpravou. Ovšem dle omítky na patkách jednotlivých sloupů je patrné, že původní úroveň terénu byla o cca 15 cm níže než dnes. Ověřována byla i možnost, že ústřední prostor vymezený kolonádou byl původně upraven v podobě jakéhosi bazénu, jak naznačuje historický plán z počátku 18. století. Nicméně v zatravněných plochách se žádné konstrukční prvky (např. stěny či zpevnění břehu) nenacházely. V sondě pod východním křídlem kolonády byly zachyceny dvě historické technické sítě. V prostoru mezi kolonádou a středovým prostorem se nacházelo železné potrubí náležející zavlažovací síti, které bylo zachyceno i v severní sondě, a cihelný kanálek vedoucí z východní strany podél linie sloupů kolonády. Při východní straně východní kolonády pak byla zachycena kamenná zeď procházející v ose S–J. Spíše než o ztužující zeď sloupů kolonády se patrně jedná o starší konstrukci, která byla druhotně využita. V ostatních sondách nebyly kromě základových patek kolonády zachyceny žádné další konstrukce. Keramika získaná z vlastního hliněného tělesa terasy je datována do 16. až počátku 18. století.

Budova koroptvárny zcela zanikla a dnes se na jejím místě nachází jen terénní relikv s místy vystupujícím zdívkem. Sondami se podařilo ověřit zejména podobu podlahových úprav budovy, kde jižní menší část zpevňovala tenká vrstva lité malty a v severní část koroptvárny tvořila podlahu pouze dusaná hlína. Doložena byla rovněž střešní krytina z břidlice. Samotné zdivo budovy je pod terémem dochováno přibližně 20 cm v nadzemní části a skoro 1 m v základových partiích.

Poslední zkoumanou plochou byla fíkovna. Zachycena zde byla jednoduchá hliněná podlaha. Pouze v interiéru byl podél severní strany patrný cihelný předzáklad. Původní topeniště se nachází v reliktech na východní straně. Ve fíkovně samotné se nacházela pravděpodobně kamna, která jsou dnes odstraněna. Přikládalo se pak z dnes již sneseného přístavku